ների թնդանօթները գրեթէ ոչնչացրին հակառակորդներին։ Ֆրանսիացիների խօսքերի համեմատ այդ կուին 15,000 արաբներ էին մասնակցում։

Ալժիրիայի մէջն էլ գործերը շատ վատ ուղղութիւն են ստանում։ Գնդապետ Նեգրիէի անզգոյշ հրամանը ֆրանսիական զօրքերին արաբների Սիդի-Շէյխ սուրբի գերեզմանը քանդելու մասին, որ արաբների հաւաքվելու կենտրօնատեղին էր, վերջինների ֆանատիկոսութիւնը վերին աստիճանի հասցրեց։ Իրան արդարացնելու համար Նեգրիէ հաւատացնում է, որ նա հրամայել է արաբների սուրբի նշխարները Ժերիվելի մզկիթը տեղափոխել։ Բայց արաբները, որոնք իրանց համար մի այլ կենտրօնատեղի են գտել, սաստկացնում են միմեանց ֆանատիկոսութիւնը, պախարակելով ֆրանսիացիների սրբապղծութիւնը և հաւատացնելով, որ նրանք արաբների սուրբին գերի են վերցրել։ Ֆրանսիական գլխաւոր շտաբի մէջ նշանաւոր պատրաստութիւններ են կատարվում աշնանային արշաւանքի համար։

ԲՈԼԳԱՐԻԱ

Սօֆիայից գերմանական լրագիրներին հաղորդում են հետևեալը։ Բոլոր նահանգներից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ ազգաբնակութիւնը հրաժարվում է հարկեր վճարելուց, և այդպիսով կառավարութեան դրութիւնը հետզհետէ վատանում է։ Տիրնովոյի նահանգում կառավարութիւնը կատարելապէս կորցրել է իր հեղինակութիւնը. ոչ քաղաքացիք և ոչ գիւղացիք չեն կամենում հարկեր վճարել։ Հարկ հաւաքողներին ծեծում են և դուրս են անում, իսկ ժողովուրդը բացարձակ յայտնում է, որ նա չէ ճանաչում այժմեան կառավարութեանը, հետևապէս որ այդ կառավարութիւնը հարկեր հաւաքելու իրաւունք չունի։ Մի և նոյն տեսակ լուրեր ստացվում են Րուշչուկի և Սիլիստրիայի նահանգներից։ Բազզրադի, Րախօվայի և Նիկօպօլի մէջ անկարգութիւններ են պատահել։ Վակարելի մէջ գիւղացիք յարձակվեցան իրանց գիւղի մօտ գտնված երկու մաքսատուների վրա, կարծելով, որ նրանք հարկեր հաւաքելու համար են հիմնված, տապալեցին մաքսային աստիճանաւորին և կողոպտեցին գանձարանը։ Այդ մաքսատուները Արևելեան-Րումելիային են պատկանում և այդ պատճառով հարց կը ծագի սահմանը խանգարելու մասին։ Ալէքօ-փաշա անկասկած բաւականութիւն կը պահանջէ բոլգարական կառավարութենից։ Ներքին գործերի մինիստր գնդապետ Րեմլինգեն մինչև այժմ չէ համարձակվում դիմել զինաւորված ոյժին անկարգութիւնները ճնշելու համար, որպէս զի իշխան Ալէքսանդրի դրութիւնը աւելի անտանելի չը դարձնէ։ Իշխան Ալէքսանդր արդէն թոյլ է տուել խիստ միջոցների դիմել և երևի Բօլգարիայի մէջ շուտով արիւնհեղութիւն կը սկսվի։ Այդպիսով բօլգարական նոր գործերը, որ այդքան շատ ծախս են նստել, իրանց ոյժը ամենից առաջ իրանց հայրենիքի մէջ կը փորձեն։ Ասում են, որ իշխան Ալէքսանդր մտադիր է տասնից ընդունված կանօնին հետևելու բարձր աստիճաններ տալ այն օֆիցերներին, որոնք կարգ էին պահպանում վերջին ընտրութիւնների ժամանակ և ստիպում էին ընտրողներին ձայն տալ յօգուտ իշխանի կողմնակից պատգամաւորների։ Միւս օֆիցերները կը սկսեն հրաժարվել իրանց պաշտօններից, հէնց որ այդ մտադրութիւնը կիրագործվի։ Պրօֆէսօր Դրինօվ, որին սպասում էին այստեղ պետական խորհուրդը կազմակերպելու համար, հրաժարվեցաւ այդ գործը կատարելուց և, ինչպէս ասում են, նա կերթայ Արևելեան-Րումէլիա, որտեղ նա նոյնչափ հեղինակութիւն ունի, որքան Բօլգարիայի մէջ։ Տարաբաղդաբար բօլգարական կառավարութեան համար բոլոր օրինաւոր մարդիկ հրաժարվում են նրա յետադիմական քաղաքականութեանը մասնակցելուց, այլ միայն անընդունակ և բաղդախնդիր մարդիկ առաջարկում են նրան իրանց ծառայութիւնները։

ԱՄԵՐԻԿԱ

Նախագահ Գարֆիլդի առողջութիւնը հետզհետէ լաւանում է։ Նրա մտաւոր ընդունակութիւնները շատ լաւ են։ Մի անգամ միայն կերակուր ընդունելու ժամանակ Նախագահը ասաց. „արդեօք էլի շատ կայարաններ պէտք է անցնեմ։“ Նրա թոքերը քննված են և կատարելապէս առողջ են յայտնված։ Հիւանդութեան ճգնաժամը դեռ չէ անցել, բայց նշանները լաւ են։ Գարֆիլդ իր սեփական ձեռքով գրեց իր մօրը հետևեալ նամակը։ „Մի հաւատա լրագիրներին հաղորդած հակասող լուրերին իմ առողջութեան մասին։ Ես թէպէտ շատ թոյլ եմ և պառկած անկողնի մէջ, բայց կամաց կամաց լաւանում եմ։ Ժամանակի և համբերութեան օգնութեամբ ես դեռ կարող եմ առողջանալ։ Ողջունիր բոլոր ծանօթներիս և բարեկամներիս, մանաւանդ քոյրերիս։“

Մինիստրների խորհուրդը քննեց այն հարցը, թէ արդեօք հարկաւոր չէ հրաւիրել փոխ-նախագահ Արչէրին գոնէ մի քանի ամիս վարել նախագահի պաշտօնը, մինչև Գարֆիլդ առողջանայ։ Դեռ ևս վճիռ չէ կայացրած։

Վաշինգտոնից օգոստոսի 25-ից հեռագրում են, որ այդ օրը առաւօտեան $6^1/_4$ ժամին Գարֆիլդը երկաթուղով ուղևորվեցաւ Բալտիմօրա, որտեղ հասաւ առաւօտեան 8 ժամին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Սեպտեմբերի 1-ին առաւօտը յունական զօրքերը մտան Կարդիցա։ Բոլոր դաւանութիւններին պատկանող բնակիչները առանց բացառութեան ընդունեցին զօրքերին աղաղակներով ի պատիւ յունական թագաւորի և զօրքերի։ Կարգապահութիւնը բոլորովին չէ խանգարվել։ Կրիտ կղզու վրա անկարգութիւններ սկսվեցան, որոնց առիթ տուեցին թիւրքաց նահանգապետի թշնամական յարաբերութիւնները բնակիչների հետ։ Կրիտի ազգաբնակութիւնը հրաժարվում է ընդունել իր համար նշանակված եպիսկոպոսին և մտադիր է նրան արտաքսել։ Միզոպոտամսի և Այօվազիլի մէջ 2000 մարդ զինաւորվել են։ Թիւրքաց գլխաւոր-նահանգապետը բոլորովին չունի բարոյական հեղինակութիւն։

Զիջած երկիրները դրաւելուց յետոյ յունական կառավարութիւնը մտադիր է անյապաղ զբաղվել աւազակութիւնները ոչնչացնելով։ Աւազակների դէմ մի քանի զօրաբաժիններ կուղարկվեն։ Նորերումս ալբանական փախստական զինուորներից կազմված աւազակների մի խումբ Կատանիայի մէջ 19 մարդ գերի վերցրեց։ Նրանցից երեքը սպանված են, մնացածներից մի քանիսը ազատված են 140,000 ֆրանկ վճարելուց յետոյ, իսկ միւսները գերի կը մնան, մինչև նրանց ազատելու համար 243,000 ֆրանկ չը տան։

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Բէրլին 5/9. 81.

Ամառվայ ամիսները սովորաբար անուանվում են Բէրլինի բարբառով Sauergurkenzeit (թթված խիարների ժամանակը) այն քաղաքական հանդարտութեան պատճառով, որ տիրում է այդ միջոցին։ Բայց այս տարի իսկ ամառվայ ամիսներն էին, որոնք փոխանակ հանգստացնելու հասարակութիւնը, բերեցին իրանց հետ սաստիկ գրգռիչ յուզմունք բայխստագի գալու ընտրութիւնների պատճառով. ինչպէս նորերս Reichs-Anzeiger յայտնեց, 27-ն հոկտեմբերի նշանակված է կառավարութիւնից իբրև այն օրը, որ նուիրված պիտի լինի ընտրութիւններին։ Այս անգամ մրցութիւնը սաստիկ լինելու է անկասկած այնքան բազմաթիւ պատճառներից, որ անցեալները չը կային և որոնք առիթ եղան աւելի թշնամական վարմունքի զանազան կուսակցութիւնների իրար դէմ։ Անթիւ մինչև այժմ չեղած կուսակցութիւններ կազմվում են և աշխատում են նշանակութիւն ստանալ։ Առաջվայ պահպանողական, ազատամիտ-պահպանողական, ազգային-ազատամիտ, առաջադէմ, սօցիալ-դէմոկրատ, կենտրօնական (կղերական կաթօլիկ) կուսակցութիւններին աւելացան նոր ֆրակցիաներ։ Մինչև որ քրիստոնեայ-սօցիալ, հակաառաջադէմ, հակասեմիտական կուսակցութիւնները իրանց ոյժերը պիտի պահպանողական կամ յետադիմական քաղաքականութեան նուիրեն, ազատամիտ կուսակցութեան մէջ ազգային-ազատամիտներից անջատվեցաւ ձախ թեւը, որ իր ձգտումներով առաւել մօտենում է առաջադէմ կուսակցութեանը։

Կառավարութեան, կամ որ նոյն է իշխան Բիսմարկի յետադիմական հակումները, նրա փորձերը հաշտվելու կենտրօնի կուսակցութեան և ուրեմն Վատիկանի հետ, նրա ազդեցութեան շնորհիւ աւելի և աւելի ընդարձակութիւն ստացող բացառական օրէնքը սօցիալ-դէմօկրատների դէմ, որոնք շուտով մի քաղաք չեն ունենայ Գերմանիայում, ուր կարող կը լինեն պատսպարվել, նրա ջանքերը ժողովուրդը ձգել իր կողմը և կազմել մի կառավարչական-սօցիալ կուսակցութիւն, որ ոչխարային հնազանդութեամբ կը հետևի նրա կամայական քաղաքականութեանը—այդ բոլորը հասկանալի վրդովմունք գցեց այն մարդիկների մէջ, որոնց համար ազատութիւնը լոկ խօսք չէ, այլ որոնց թանգ է թէ անհատական, թէ խօսքի և մտքի ազատութեան իրաւունքը, որոնք սովոր չեն վայելել մի Բիսմարկի կամայականութիւնից թոյլ տուած ազատութիւնը միայն և նրա կամքի ստրուկներ լինել։

Դեռ երբէք այնքան յուզված չէին ազատամիտները, մանաւանդ որ նրանց հակառակորդներն էլ ոչ միջոցներ, ներելի թէ աններելի, ոչ իրանց ազդեցութիւնը չեն խնայում, որ ստորացնեն թէ ժողովրդի, թէ կառավարութեան աչքումը ամեն ազատ և անկախ միտք, նրանց արտասանողներին և պաշտպաններին դաւաճան ազգի և պետութեան անուանելով։ Ճշմարիտ է, կան դրանց թւում և դաւաճաններ, բայց նրանք միայն արժանի են այդ անուան, որոնք թողնելով ազատութեան դրօշակը, անցան հակառակորդների բանակը, իրանց ոյժերը նուիրելով խաւար րէակցիային և պաշտպան հանդիսանալով հզօր կանցլէրի կամայական քաղաքականութեան։— Բայց ազատամիտների բողոքը երևի ապարդիւն կը լինի՝ նրանք բազմութեամբ կընտրվեն միայն մեծ քաղաքների մէջ և գուցէ Գերմանիայի հարաւը նոյնպէս կը բազմացնի նրանց ներկայացուցիչների թիւը. Րէակցիան առժամանակ գրկախառնեց երկիրը և բոլոր յետադէմ և կղերական կուսակցութիւնները կը միանան որ վճռողական հարուած տան ժողովրդի ազատութեանը. Այնու ամենայնիւ առաջադէմները չեն յուսահատվում և իրանց ձեռքին եղած միջոցները չեն խնայում, որ ընդդիմադրեն ճնշման. Նրանք հասկանում են որ բացառական օրէնքները կը դառնան Բիսմարկի ձեռքում մի միջոց, որ կը չէզոքացնի և երևակայական կը դարձնի ժողովրդի ներկայացութեան և ինքնավարութեան իրաւունքը։

Այդ միջոցին րէակցիան ամեն տեղ քարոզում է պատերազմ ազատամիտների դէմ և չողոքորթում է ստոր ժողովրդի անազնիւ հակումներին գրգռելով նրան չարունակ դէպի հալածումներ հրէաների դէմ։ Արդէն գրեթէ անուղղելի են այն խայտառակ անցքերը որ արիւնով և ամօթով ծածկեցին Պրուսիայի հողը, որ դեռ մի դար առաջ ապաստան էր կազմում իրանց դաւանութեան պատճառով հալածվածների համար։ Եւ մի կրօնաւոր, որի վրա գլխաւոր պատասխանատուութիւն ընկնում է այս ամօթալի անցքերի առիթով, այժմ ձեռքերը երկինք բարձրացնելով և աչքերը ծածկելով հաւատացնում է, թէ նա չէր ցանկացել, որ արիւն հոսի, որ բռնաբարվի անհատական իրաւունքը և այլն։ Դա ուշ է այժմ և եթէ սերմերը որ ընկել են համբերող գերմանական հողի վրա կարողացել են մոլեռանդութեան այսպիսի տգեղ և հրէշաւոր բոյսեր արդիւնաբերել տասնևիններորդ դարու վերջում, դա շնորհիւ ազգի այն կեղծաւորների, բարերարների և բարեկամների է եղել, որոնց անունները միայն զզվանքով պիտի յիշվեն, որովհետև նրանք կարողացել են յարուցանել այժմ միջին դարերի խաւարը և անհամբերողութիւնը. Այս բոլոր անցքերը տեսնելով չը պիտի արդեօք կասկածի մարդ որ կայ առաջադիմութիւն. պիտի շարունակի հաւատալ արդեօք որ անցեալը անցած է և այլ ևս չը պիտի նորից յարութիւն առնի հնացած միջնադարեան աւերակներից, որոնց վրա կառուցվեցաւ նոր քաղաքակրթութեան շէնքը։

Հակասեմիտական շարժման գլխաւորներից մինը, պրօֆէսօր Տրայչկէ աւելի ազնիւ վարվեցաւ քան թէ նրա կուսակից քարոզիչ Շտէօկկէր։ Նա նորերումս իբրև ներկայացուցիչ առաջարկվեցաւ Կրօյցնախ քաղաքի մէջ, բայց նրան պաշտպանող կօմիտէտը չը կարողացաւ նրա համար ձայների բաւական մեծ բազմութիւն հաւաքել և առհ պ. Տրայչկէ իրան յատուկ դիւցազնական անկեղծութեամբ յայտնեց, որ նա այնուհետև չէ կարող իր վրա պաշտօն ընդունել ազատամիտ ներկայացուցչի բայխստագի մէջ և հրապարակապէս յայտնում է իր ելքը ազատամիտ կուսակցութիւնից։ Այդ հազիւ թէ հարկաւոր էր յայտնել, որովհետև պարոնի հակազգատական վարմունքներից յետոյ և իշխան բայխսկանցլէրի քաղաքականութեան կատարեալ անպայման ենթարկվելուց յետոյ, հազիւ թէ կը գտնըվէր մի մարդ, որ դեռ կասկածի մէջ կը լինէր թէ ինչ կուսակցութեան է պատկանում այդ ամբիօնական ագիտատորը։ Հակասեմիտները կարող են և մի երկրորդ յայտնի համալսարանական ոյժ իրանցը համարել՝ պրօֆէսօր Ադօլֆ Վագնէր յայտնի քաղաքական տնտես Բէրլինում իրան առաջարկելով իբրև ներկայացուցիչ պարլամենտի համար, ընտրողական մի ժողովի մէջ, նմանապէս չէշտեց իր կատարեալ համակրութիւն իշխան կանցլէրի ցանկացած նոր օրէնքների վերաբերութեամբ։ Պետական պաշտպանութիւն հիւանդ և անկարող աշխատաւորների, ծխախոտի մենավաճառութիւնը, պահպանիչ հարկեր օտար արդիւնքների վրա և այլն, նրա պրօգրամի գլխաւոր կէտերն են։ Պ. Վագնէր մինչև անգամ մի նոր միջոց է առաջարկում Գերմանիայի բարօրութիւնը բարձրացնելու և գաղթականութիւնը Գերմանիայից նուազեցնելու համար՝—նուազեցնելով ծնունդների թիւը, կամ ֆրանսիական «երկու որդիների» սիստեմը ընդունելով.... Մի լրագիր արտատպելով պարոնի այդ փրկիչ առաջարկութիւնը աւելացնում է՝ «որքան մեզ յայտնի է պ. Վագնէր ութ հատ որդի ունի»։

Թող ժամանակաւոր յաղթութիւն լինի բոլոր խաւար կուսակցութիւնների,—նրանց ձեռքը չը պիտի մնայ երկիրը. Թող փորձի Գերմանիան ինչ է նշանակում իշխան Բիսմարկի և նրա ստրկային կուսակիցների կառավարութիւնը և այն ժամանակ նա կը յայտնի և իր ցանկութիւնները։

Ասում են իբր թէ իշխանը յայտնել է թէ նա բայխստագը պիտի արձակի և նոր ընտրութիւնների պիտի դիմել տայ, եթէ բազմութիւնը հակառակ կը հանդիսանայ նրա բարեբար րէֆօրմներին և մէկը միւսից յետոյ կարձակվեն և նոր ընտրված բայխստագները, մինչև որ չընդունվեն նրա առաջարկված օրէնքները։ Դա վտանգաւոր մի փորձ է և չը լինի թէ իշխանը այս անգամ սխալվի,՝ կարծելով որ Գերմանիան միայն մի բանի է ձգտում,—նրա կամքին հպատակվել։

Անդրէաս Արծրունի

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 սեպտեմբերի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է. Օգոստոսի 30-ին տուած բարձրագոյն հրովարտակով սրբազան Իօաննիկին շնորհված է Ալէքսանդր Նևսկու շքանշանը։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ